

Dr. sc. Almedina ŠABIĆ UČANBARLIĆ,
vanredna profesorica
Univerzitet u Sarajevu
Pravni fakulteta.sabic@pfsa.unsa.ba

UDK: 34 : 336.275
UDK: 614.4 : 34
Primljeno: 31. ožujka 2022.
Prihvaćen 15. travnja 2022.
Pregledni znanstveni rad

OBAVEZA ISPUNJENJA UGOVORA U USLOVIMA PANDEMIJE VIRUSOM SARS – COV – 2

Sažetak: Pandemija virusom SARS – CoV – 2 (dalje: pandemija, pandemija Covid - 19) do sada je, globalno posmatrano, u pitanje dovela realizaciju ogromnog broja ugovora, čineći njihovo izvršenje bilo nemogućim, bilo (značajno) otežanim. Posegnemo li za alatima koje se u ugovornom pravu koristi u situacijama nepredvidivih budućih događaja, a radi davanja odgovora na pitanje vezano za snošenje njihovih (ekonomskih) posljedica, u pravilu se, kod nas i u uporednom pravu, susrećemo, između ostalog, sa institutima više sile i promijenjenih okolnosti. U ovom radu pokušava se dati odgovor na pitanje kako pandemija, gledana kroz prizmu navedenih kategorija, utiče na ispunjenje ugovora, primarno u domaćem pravu, uz neizostavan osvrt na uporednopravna rješenja. Zaključno se, neizbježno, oba instituta shvata kao izuzetno važne i uobičajene u vrlo neuobičajenom vremenu u kojem živimo.

Ključne riječi: viša sila, promijenjene okolnosti, klauzula rebus sic stantibus, nemogućnost ispunjenja, otežanje ispunjenja

1. Uvod

Nakon sada već više od dvije godine života u značajno izmijenjenim uslovima, koje diktiraju aktualna događanja u vezi s pandemijom Covid - 19¹, potpuno je jasno kako je pandemija značajno uticala na ugovorno pravo; čak štaviše, i dalji je njen uticaj na zaključivanje i izvršavanje različitih ugovora potpuno izvjestan.² Ograničenja, poput obustavljanja poslovanja, obaveznog karantena ili ograničenja kretanja, koja su svakodnevno poslovanje pogodila u nastojanju sprječavanja nekontroliranog širenja zaraze, dovela su do tog da su obaveze iz okvira velikog broja ugovora ostale ili u potpunosti neizvršene ili ih se izvršava drugačije u odnosu na ono što je ugovoreno. Ono što pri tom ugovorne strane naravno najviše interesira jeste odgovor na pitanje ko snosi (negativne) posljedice takvog neizvršenja, neurednog izvršenja odnosno izvršenja koje odstupa od ugovorenog. Čini se kako su vlade različitih država svijeta u osvit pandemije na izvjestan način pokušale nagovijestiti pravac kojim će se pri davanju odgovora na gornje pitanje moći ići, karakterizirajući nastalu krizu kao globalni force majeure slučaj.³ I zai-

¹ Christian Drosten, vodeći njemački virolog, pandemiju je označio kao katastrofu u sporom kretanju. Navedeno prema: FORSTER, T./HEINZEL, M., Reacting, fast and slow: how world leaders shaped government responses to the COVID-19 pandemic, Journal of European Public Policy, 28:8, 1299-1320, DOI: 10.1080/13501763.2021.1942157 (2021).

² Berger i Behn ističu kako će pandemija, usljed gotovo nesagledivih dimenzija njenog uticaja na međunarodne ugovore, sasvim izvjesno prouzrokovati ne godine, već decenije postpandemijskog rješavanja različitih sporova pred redovnim sudovima i arbitražnim tribunalima. BERGER, K.P., BEHN, D., Force Majeure and Hardship in the Age of Corona: A Historical and Comparative Study, McGill Journal of Dispute Resolution, Volume 6, Number 4, 2019-2020., str. 79.

³ Tako je primjerice China Council for the Promotion of International Trade (CCPIT), jedna vrsta vladinog tijela, izdajući gotovo 6500 tzv. force majeure certifikata kineskim kompanijama već